

Visitatie lidscholen Nederlandse Dalton Vereniging

V i s i t a t i e v e r s l a g

Zie handleiding visitatie lidscholen
(Gebaseerd op Toetsingskader Erkenning Daltoninstellingen)

Naam school	Don Bosco school
Adres	Havendam 4
Postcode en plaats	3161 XB Rhoon
Telefoonnummer school	010- 501 54 26
E-mailadres school	info@donboscoschool.nl
Directeur	Ton van Zevenhuijzen
Adjunct-directeur	Nathalie Versendaal
Daltoncoördinator	Jos Boef
Aantal groepen/ klassen (VO)	11
Aantal leerlingen	275
Populatie (PO)/ schoolsoort (VO)	Katholiek basisonderwijs
Aantal leraren	22 (incl. twee directieleden)
In bezit van Daltoncertificaat	20
Bezig met Daltoncursus	1
Nevenvestigingen	nee
Stand van zaken inspectie	Voldoende
Visitatieteam	
Voorzitter	Dhr. Willem Snel
Lid 2.	Mevr. Regina Gabes - Griepink
Lid 3.	Mevr. Jacqueline van Burk (stage)
Datum visitatie	04 - 10 – 2016
Soort visitatie	☐ 1 ^e licentieverzoek
	☐ 2e licentieverzoek
	☒ licentieverlenging
	☐ versnelde visitatie licentieverlenging
	☐ visitatie na bezwaarprocedure

Commissies visitatie PO en VO
Nederlandse Dalton Vereniging
Bezuidenhoutseweg 251-253
2594 AM Den Haag
Tel. 070 - 331 52 81
bestuursbureau@dalton.nl

0. Realisering aanbevelingen vorige visitatie

niet van toepassing bij 1^e licentieaanvraag

aanbeveling 1.

Reflectie en evaluatie vinden te summier plaats. Onderzoek, spreek af en leg vast hoe evaluatie en reflectie meer handen en voeten kunnen krijgen.

evaluatie school

Zoals in ons daltonboek staat vermeld: we hebben het reflecteren in het team veel aandacht gegeven. In de schooljaren 2013-2014 en 2014-2015 hebben we veel zaken structureel opgezet, in 2015-2016 is o.a. de leerlijn plannen en reflecteren opgesteld. Sinds de ontvangen aanbeveling zijn we naar de volgende huidige situatie gegroeid:

Aandachtspunten reflectie bij visitatie

Beleid en borging

- We hebben in de loop van de afgelopen paar jaar de tijd genomen leerkrachten en leerlingen te leren reflecteren. Beleidsmatig is daar in ons daltonboek een en ander over terug te vinden, met name in het rapport-gedeelte dat door leerlingen zelf wordt geschreven, als in onze leerlijnen plannen en reflecteren.

Leerlingniveau:

Reflectie op taakbrief

- Zoals in het daltonboek vermeld staat, komt reflectie ook op de weekkaart voor. Diverse factoren beïnvloeden de manier waarop gereflecteerd wordt. Leerlingen vanaf groep 4 schrijven ook 3x per jaar hun eigen daltonrapport (reflectieformulier).
- Reflectie kan ook plaatsvinden naar aanleiding van het gebruik van de vragenklapper die de kinderen hebben.
- In de onderbouw geldt meer dat er gereflecteerd wordt door kortstondig met de kinderen zelf in gesprek te gaan en te bespreken hoe zaken een volgende keer beter zouden kunnen.

Reflectie op leeropbrengst

- Kinderen kijken hun eigen werk na. De leerkracht controleert ook steekproefsgewijs het werk.

Reflectie op het proces

- Er zijn ook (digitale en uit te printen) reflectiekaarten beschikbaar.

Leerkrachtniveau

- Op leerkrachtniveau hebben we gekeken naar ons eigen handelen en ons eigen zijn als daltonleerkracht. Dit door geregeld kritisch naar ons werk te kijken en intercollegiale gesprekken met medewerkers van andere scholen. Ook studiedagen, zoals onlangs nog een daltonstudiedag (maart 2016) hielpen en helpen ons vooruit

- Andere reflectieactiviteiten binnen het team:
 - de directie stimuleert de klassenconsultaties en verhoogt de eisen daarin in het schooljaar 2016-2017.
 - We werken met twee eigen didactische coaches in het team.
 - Er is sprake van flitsbezoeken door de directie.
 - Er worden pop- en functioneringsgesprekken gehouden.
 - Er zijn kijkwijzers op daltongebied beschikbaar voor het team.

bevindingen visitatieteam

Het visitatieteam ziet dat de school in de afgelopen jaren reflectie als item heeft opgepakt. Wij zien een divers beeld in ontwikkeling van reflecteren. Hanteert eenieder hetzelfde concept en volgt men de afspraken die er gemaakt zijn? Reflecteren is een zaak van alle betrokkenen. Wat wij hebben gezien, is de reflectie gericht op het individu in interactie met de leerkracht.

aanbeveling 2.

Neem in de door jullie voorgenomen revisie van de weektaak ook het plannen van werk door de leerlingen onder de loep.

evaluatie school

Deze weekkaarten (zie daltonboek) bieden een uniforme indeling, herkenbaar voor kinderen. De term 'zelf inplannen' kan desgewenst door de leerkracht achter een bepaalde activiteit worden vermeld. Vooraf, d.w.z. aan het begin van de dag of het begin van de week, krijgt de leerling de tijd zijn / haar werk zelf in te plannen.

De kinderen in de onderbouw kunnen ook met het werk dat zij maken zelf per dag plannen welk werkje ze gaan maken. De kinderen kunnen er ook voor kiezen een taak niet vandaag maar morgen te doen. Dat kunnen ze op hun weekkaart zelf plannen.

bevindingen visitatieteam

We zien dat planning is opgepakt in de taak. Wat is voor de school inhoudelijk het concept voor plannen? Waarom wordt er gepland? Hoe plannen we? Wat plannen we? Welke handvatten geven jullie de leerlingen? Zoals een van de leerlingen het verwoordde: "dat doe je een beetje in je hoofd".

aanbeveling 3.

“Dalton” wordt uitgebreid beschreven in jullie daltonbeleidsplan. In de schoolgids, het schoolplan en op de site lezen we daar te summier iets over. Beschrijf “dalton” in de genoemde documenten uitgebreider dan nu het geval is. Zorg ook voor verwijzingen in de verschillende documenten naar elkaar.

evaluatie school

Onze schoolgids bevat een up-to-date beschrijving van hoe wij tegen ons dalton-onderwijs aankijken, hoe we het vorm geven en het verwijst naar ons daltonboek waar alle informatie eenvoudig is terug te vinden. Daarnaast vinden er verwijzingen plaats naar de diverse documenten en is ons daltonboek alsmede de missie en de visie die we als daltonschool hebben, uitgebreid op onze website terug te vinden.

bevindingen visitatieteam

De visitatiecommissie ziet dat dalton in de verschillende documenten aan de orde wordt gesteld. Het dalton beleidsplan is een goed voorbeeld van hoe betrokken er ingezet wordt op dalton.

Wij zien dat jullie dalton op de diverse plaatsen duidelijk profileren. Dalton is ook wat de leerlingen willen. Ze kunnen de gedachten achter dalton goed verwoorden. De leerlingen zijn enthousiast over en staan achter het dalton onderwijs.

Ouders geven aan dat in de nieuwsbrief regelmatig wordt gecommuniceerd over dalton; nieuwe ontwikkelingen, studiedagen, e.d.

1. Vrijheid in gebondenheid / Verantwoordelijkheid en vertrouwen

Indicatoren op leerlingniveau

1.1	De leerling neemt verantwoordelijkheid voor de verwerking van zijn taak.
1.2	De leerling legt waar nodig verantwoording af aan zijn leraren, zijn medeleerlingen en zijn ouders over de verwerking van zijn taak.
1.3	De leerling is actief betrokken bij zijn eigen (leer)werk.
1.4	De leerling draagt zorg voor zijn leeromgeving.

evaluatie school

Wij zijn van mening dat de verdeling van de leerlingen m.b.t. de verwerking van de taak en de betrokkenheid bij het eigen (leer)werk zo 50/50 is. Dit is echt afhankelijk van het karakter en de sociale situatie in de klas. Wij zouden hier meer in kunnen differentiëren. De leerlingen zijn eerlijk over hun eigen werk, werkhouding en dergelijke. De leerlingen mogen iets meer verantwoordelijkheid voelen over hun eigen leeromgeving.

Door middel van groeps- en reflectiegesprekken met individuele leerlingen proberen we het eigenaarschap en het verantwoordelijkheidsgevoel jegens het eigen werk van de leerling dit jaar en de komende jaren te vergroten. In de bovenbouw neemt bij een aantal leerlingen het eigenaarschap voor het werk toe maar bij sommigen neemt die ook af. Daar moet de leerkracht een meer controlerende rol innemen.

bevindingen visitatieteam

Wij hebben gezien dat er verschillen zijn tussen kinderen en dat ze zich verantwoordelijk voelen. Verantwoordelijkheid nemen en/of krijgen is een wisselwerking tussen leerkracht en leerling. Die alleen kan plaatsvinden op basis van vertrouwen. We zien dat de leerlingen er aan toe zijn om meer vertrouwen van de leerkracht te krijgen. De interactie tussen leerkracht en leerling kan verplaatst worden naar interactie tussen leerkracht en groep. De verantwoordelijkheid van de groep als geheel is een volgende fase, waar de individuele leerling weer van kan profiteren. De leerling hoeft niet te wachten op wat in het ander deel van het lokaal gebeurt, maar kan met eigen verantwoordelijkheid aan de slag als zijn betrokkenheid niet vereist is. We zagen dit in verschillende groepen wel vorm krijgen op instructieniveau. Eerst 1-ster, dan 2-ster, dan 3-ster. Ondertussen waren de leerlingen die geen instructie hadden met hun taakwerk aan de slag.

Met betrekking tot de doelen die op de taak staan: Leerlingen zullen eerst goed moeten leren wat ze met de informatie moeten, voordat dit vanuit henzelf van ze verwacht mag worden. Misschien is dit wel gebeurd, maar wordt het niet goed onderhouden? Indruk is dat de leerlingen wel willen, maar niet altijd over de juiste tools/kennis/vaardigheid beschikken om er iets mee te kunnen. Er waren leerlingen die aangaven dat de doelen die op de taak staan "alleen maar om even te lezen" zijn. Andere leerlingen deden er feitelijk niets mee.

Indicatoren op leraarniveau

1.5	De leraar kan loslaten en schenkt vertrouwen aan zijn leerlingen. Hij biedt hiervoor een kader waarbinnen de leerlingen hun eigen leerproces kunnen vormgeven.
1.6	De leraar houdt rekening met verschillen en creëert maatwerk dat zichtbaar is in de taakhoud.
1.7	De leraar begeleidt zijn leerlingen en geeft waar nodig sturing, op zo'n manier dat de leerlingen zich vaardigheden eigen kunnen maken om de leerdoelen te behalen en de taak te kunnen volbrengen.

evaluatie school

Bovenstaande vinden wij in voldoende / ruime mate aanwezig. Wel vinden wij dat wij meer moeten modellen wat betreft verantwoordelijkheid, leeromgeving en het houden aan afspraken.

Zie daarvoor de opmerking bij onze evaluatie op leerlingniveau.

bevindingen visitatieteam

Wij zijn het met de evaluatie van de school eens dat de verantwoordelijkheid meer voorgedaan (gemodelled) kan worden. Daarbij kan de verantwoordelijkheid meer bij de leerling gelegd worden. We zien de leerkracht regelmatig als middelpunt van het gebeuren in de groep. Vertrouwen in de leerlingen kan de betrokkenheid van de leerlingen, maar ook de effectiviteit van het (dalton onderwijs) vergroten. Zoals aangegeven bij leerlingniveau, is een voorwaarde dat de leerlingen over de juiste vaardigheden beschikken. (De ik-doelen.)

Indicatoren op schoolniveau

1.8	Op de school heerst een cultuur van vertrouwen.
1.9	Leraren en overige medewerkers kunnen omgaan met verantwoordelijkheid en het aangeven van grenzen.
1.10	Leraren en overige medewerkers komen de afspraken na.
1.11	De brede algemene vorming van leerlingen is richtinggevend.
1.12	Het onderwijs wordt gegeven in een lerende organisatie waar leerlingen en leerkrachten zich kunnen ontwikkelen naar hun mogelijkheden.

evaluatie school

Bovenstaande vinden wij in voldoende mate aanwezig. Wel vinden wij dat het aangeven van grenzen naar ouders toe en persoonlijke grenzen (ook naar collega's) niet altijd duidelijk of tijdig worden aangegeven.

We willen met elkaar wat meer handvatten vinden, een handleiding vinden voor de aanspreekwijze / omgang met de diversiteit aan de ouders / verzorgers in onze school.

bevindingen visitatieteam

De ouders die wij spraken waren betrokken en nieuwsgierig naar wat er gebeurde en positief over de school. Het wederzijds gesprek kan hier openingen bieden die jullie misschien nu niet verwachten.

Ouders zien mogelijkheden de verantwoordelijkheid van de leerlingen te verhogen door bv de toetsen in te laten zien, waardoor de kinderen leren van hun fouten.

Ouders willen graag het gesprek aan over het onderwijs van hun kind. Het open bespreken van de grenzen die jullie zeker kunnen stellen, zal door de realiteitszin van de ouders die we gesproken hebben alleen maar gewaardeerd worden.

2. Zelfstandigheid

Indicatoren op leerlingniveau

2.1	De leerling neemt zelf initiatieven om zijn leerdoelen te bereiken.
2.2	De leerling vraagt hulp van anderen en helpt anderen als zij hem/ haar om hulp vragen.
2.3	De leerling bepaalt mede hoe (werkvorm, tempo, plaats, tijd) hij/zij werkt aan de gestelde doelen.
2.4	De leerling kan omgaan met uitgestelde aandacht.
2.5	De leerling krijgt de gelegenheid het gemaakte werk zelfstandig na te kijken.

evaluatie school

Het gebruik van tablets bij ons rekenonderwijs (ook zelfcorrigerend materiaal en gedifferentieerd op het niveau van de leerling) bevordert de zelfstandigheid van onze leerlingen in de bovenbouw. Hier willen we in de komende jaren verder op inzetten.

Bij de onderbouw (groep 1-2) en in groep 3 kunnen de kinderen zelfstandig functioneren door de structuur die is aangebracht in de manier van werken. Het planbord en de weekkaart zijn herkenbare zaken voor de onderbouw. In groep 3 is het zelf werken aan eigen doelen nog niet ingevoerd. De bovenbouw (groep 6, 7 en 8) werkt sinds 2015-2016 met het stellen van persoonlijke leerdoelen van kinderen. In 2016-2017 is dit uitgebreid naar de middenbouw (groep 4 en 5). Dit proces komt op gang al vinden sommige leerlingen het moeilijk een echt persoonlijk doel te kiezen. Zij hebben zich dit nog niet helemaal eigen kunnen maken.

We zullen het stellen van persoonlijke leerdoelen wekelijks onder de aandacht van de leerlingen moeten brengen, totdat het er 'in geslepen' is.

bevindingen visitatieteam

Probeer de zelfstandigheidsbevordering niet te vinden in zelfcorrigerend materiaal, als tablets, e.d., maar geef handvatten om aan de persoonlijke zelfstandigheid te werken. Persoonlijke doelen kunnen hier zeker een handvat in zijn. Zelf materialen kiezen, zelf een plek kiezen, keuzes maken, een planning maken die je zelf prettig vindt.

Indicatoren op leraarniveau

2.6	De leraar creëert de randvoorwaarden (taakgerichte werksfeer, organisatie, opdrachten/taken, materialen) die de leerlingen in staat stellen zelfstandig te kunnen werken, zodat zij in hun eigen tempo en op hun eigen wijze kunnen leren.
2.7	De leraar stimuleert leerlingen initiatieven te nemen en te tonen.
2.8	De leraar biedt ruim tijd aan leerlingen om zelfstandig te kunnen werken.
2.9	De leraar creëert voor de leerlingen de ruimte om hun talenten te laten zien en te ontwikkelen.

evaluatie school

Binnen gestelde grenzen doet elke leerkracht 'zijn / haar ding'. Zelf initiatief tonen en nemen, zelf een planning maken, enz. De leerkrachten ervaren een ruime mate van vrijheid in verantwoordelijkheid en nemen ook volop initiatief.

In dit jaar en in de komende jaren zullen we tijdens teamvergaderingen hier geregeld met elkaar op terug komen en de klassenconsultaties kunnen een waardevol instrument zijn (hierover) met en van elkaar te leren.

bevindingen visitatieteam

Eigen vrijheid en verantwoordelijk zijn belangrijk, maar op een bepaald moment neem je als team een beslissing en dan is het zaak dat weer als vertrekpunt te nemen. Probeer met elkaar op een lijn te zitten. De ontwikkeling van onderwijs en de dalton gedachte is niet een zaak van vandaag op morgen. Neem elkaar mee. Bespreek regelmatig wat jullie afspraken zijn en waarom jullie het doen. Herhaling en ophalen van kennis is voor eenieder belangrijk.

Indicatoren op schoolniveau

2.10	De school creëert voor de leraren en overige medewerkers de ruimte om hun talenten te laten zien en te ontwikkelen.
2.11	De school stimuleert leraren en overige medewerkers initiatieven te nemen en te tonen.

evaluatie school

Opleidingen en cursussen worden volop gevolgd en mensen worden door de directie geënthousiasmeerd. Teamleden geven elkaar gemakkelijk tips en adviezen. Op teamvergaderingen is er ruimte om kennis over te dragen en te delen.

bevindingen visitatieteam

De school geeft de medewerkers de ruimte. Er worden initiatieven genomen en getoond. Bespreek dit met elkaar, plaats het in het grotere geheel en maak afspraken wat het voor de school betekent en wat er dan te zien is.

3. Samenwerking

Indicatoren op leerlingniveau

3.1	De leerling benut de gegeven tijd en gelegenheid om te oefenen en zich te bekwamen in samenwerkingsvaardigheden.
3.2	De leerling werkt op respectvolle wijze samen met leraar en medeleerlingen.

evaluatie school

We werken sinds 2014-2015 met coöperatieve werkvormen (alle groepen). Hier is ook een doorgaande ontwikkellijn in aangebracht (zie ook ons daltonboek). In groep 4 t/m 8 is er sprake van een 'daltonlokaal' met daarin o.a. samenwerkplekken. In groep 1/2 zijn er samenwerk- / samenspeelwerkplekken in de hoeken en in de kleine kring.

Het is aan ons als team om de werkvormen constant onder de aandacht te brengen en om verdere eenheid te creëren in de manier van samenwerken. Dat wil niet zeggen dat we op dit moment niet tevreden over dit aspect zijn maar er is altijd ruimte voor verbetering. Dit jaar en de komende jaren heeft dit onze aandacht.

bevindingen visitatieteam

Respect is bij de leerkracht en de leerlingen en de leerlingen onderling te zien. Er wordt gewerkt met coöperatieve werkvormen. Dat hebben we gezien. De randvoorwaarden voor goed samenwerken kunnen beter benut worden. Het eigen maken door de leerkrachten vergt tijd. Daarbij maken de leerlingen een ontwikkeling door waar de volgende leerkrachten weer op moeten inspelen. Het is een proces van lange adem.

Indicatoren op leraarniveau

3.3	De leraar werkt op respectvolle wijze samen met collega's en leerlingen.
3.4	De leraar geeft samen met collega's vorm aan de taak of leertaken, zoals deze in de school zijn afgesproken.
3.5	De leraar kan verschillende vormen en niveaus van samenwerken toepassen.
3.6	De leraar schept een pedagogisch veilig klimaat voor samenwerking met de leerlingen en tussen de leerlingen onderling.

evaluatie school

We hebben één team en één taak. Dat vat het gedachtegoed van ons team aardig samen. We werken hard aan een eenheid in werkwijze, op vele gebieden. Dat is een continu proces. We durven ook steeds meer "out of the box" te denken als het gaat om samenwerken. Ook coöperatieve werkvormen die we de kinderen aanleren helpen zowel ons als de leerlingen daarmee. Diverse teamleden volgen geregeld praktijkgerichte trainingen en cursussen. De opgedane kennis wordt vaak in teamvergaderingen gedeeld. Dat blijven we doen.

bevindingen visitatieteam

Parallel collega's werken met elkaar samen. We zien de opgedane kennis in de school terug. Het overdragen van de "dalton" gedachte en het waarom met elkaar benadrukken. Goed dat jullie steeds meer out of the box denken, maar blijf in de gaten houden dat jullie elkaar meenemen in dit proces.

Indicatoren op schoolniveau

3.7	De school is een leefgemeenschap waarbinnen leerlingen, leraren en overige medewerkers op een zichtbare wijze samen leven en werken.
3.8	De school is een leerplek waar leerlingen en leraren al samenwerkend van en met elkaar leren.
3.9	De school is een veilige oefenplek voor democratisering en socialisering.

evaluatie school

Onze school heeft een duidelijke organisatiestructuur om de leefgemeenschap zo goed mogelijk vorm en invulling te geven. Er is geregeld directieoverleg, er zijn stafvergaderingen, bouwvergaderingen en teamvergaderingen. Ook de daltonwerkgroep komt op gezette tijden bijeen.

Er is sprake van klassenbezoeken (directie, dalton, didactische coaches), de directie probeert zo transparant mogelijk te blijven. Ook dit is een continu proces.

bevindingen visitatieteam

Wij zien dat in de school hard gewerkt wordt en dat eenieder het beste voor heeft voor zijn groep. De organisatiestructuur is zeker aanwezig. De leefgemeenschap kan verder ontwikkeld worden. De dalton coördinator is niet alleen verantwoordelijk.

4. Reflectie

Indicatoren op leerlingniveau

4.1	De leerling maakt een planning voor zijn taakwerk.
4.2	De leerling stuurt zijn planning bij door de voortgang te overzien.
4.3	De leerling beziet het behaalde eindresultaat kritisch en neemt leerpunten mee naar een volgende planning van zijn taak.
4.4	De leerling reflecteert op zijn eigen gedrag en dat van zijn medeleerlingen.

evaluatie school

De school vindt het reflecteren met de kinderen een belangrijk deel van het dagelijkse werk met hen. Hoe ouder de kinderen zijn, hoe meer er wordt gesproken over een planning op de iets langere termijn en het stellen van doelen. Met de kinderen wordt in diverse vormen (afhankelijk van het onderwerp, de grootte van de groep en de benodigde tijdsinvestering) op diverse manieren gereflecteerd.

Dat doen we in kleine groepen, individueel, in tweetallen, met de hele klas. Soms met iemand dagelijks, soms wekelijks maar ook op de langere termijn met rapport-reflectieformulieren, waarin kinderen over zichzelf schrijven.

De kinderen schrijven daarmee een deel van hun eigen rapport. Bij het tweede rapport functioneert dat formulier als basis voor het tien-minutengesprek.

De bijsturing van het werk is voor veel kinderen nog lastig. Daar is geregeld begeleiding van de leerkracht bij nodig. We doen wat volgens ons in ons vermogen ligt. Soms gaat een uitgebreide begeleiding van de groep of de individuele leerling ten koste van instructietijd van andere vakken. Het is een afweging die dan gemaakt moet worden.

We blijven werken aan de verantwoordelijkheid en het verantwoordelijkheidsbesef van onze leerlingen. De terugkoppeling van V.O.-scholen geeft ons vaak aan dat we hier ten opzichte van niet daltonscholen zeker 'goede' leerlingen afleveren.

bevindingen visitatieteam

We zien dat er op veel verschillende wijzen wordt gereflecteerd. We zien de stappen van reflectie in de groepen hangen. De eenduidigheid met betrekking tot het concept, en inzicht op reflecteren, heeft behoefte aan verduidelijking binnen het team. De reflectie kan een verdere verdieping ondergaan door de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de groep te benutten en er meer een groepsproces van te maken.

Indicatoren op leraarniveau

4.5	De leraar zet verschillende reflectiemethoden in.
4.6	De leraar laat leerlingen reflecteren op de samenwerking.
4.7	De leraar laat leerlingen feedback geven op zijn eigen functioneren.
4.8	De leraar is in staat om kritisch naar zijn werk te kijken en gebruikt evaluatie, reflectie en feedback van anderen om zich verder te ontwikkelen.

evaluatie school

De leerkrachten zetten diverse reflectiemethoden in (zie eerder in dit verslag). Leerkrachten kunnen doorgaans goed met feedback omgaan en reflecteren op hun eigen werk. De manier waarop dingen gezegd worden, bepalen mede de mate van openheid waarmee de reflectie ook verwerkt kan worden en weer tot verder positief handelen.

Als de uitgangspunten van het één team, één doel principe blijven gelden, kunnen we ook hierin dit jaar en in de toekomst stappen blijven zetten.

bevindingen visitatieteam

Reflecteren op jezelf is een. Reflecteren als team is twee. Vertrouwen en openheid zijn belangrijk om een ieder in zijn waarde te laten. Al verschillen we als leerkrachten, maak duidelijk waar je als individuele leerkracht aan werkt, maar ook wat je al inzet en kunt. (Een ieder meenemen is belangrijk, maar een ieder moet ook tonen dat hij / zij meegenomen wil worden.)

Indicatoren op schoolniveau

4.9	De school stelt leraren en overige medewerkers in de gelegenheid van en met elkaar te leren.
4.10	De school hanteert een doorgaande lijn m.b.t. reflectie op leerlingniveau.

evaluatie school

Dit gebeurt nog niet zoveel als dat we in het team zouden willen. Het team wil wel, de directie heeft niet altijd de mogelijkheden. Er is sprake van een gestructureerde doorgaande lijn m.b.t. reflectie op leerlingniveau. Onderhoud bij het team zal nodig blijven.

In de uitbreiding van het aantal zelfreflectieformulieren van kinderen voor hun eigen rapport en de bescheiden start in die vorm van een portfolio, hebben we ook hier rustig een nieuwe weg ingeslagen. Die weg zullen we komende jaren verder plaveien.

bevindingen visitatieteam

Goed dat het team dit wil. De directie kan bekijken op welke wijze zij de diepgang en de doorgaande lijn met betrekking tot reflecteren kan stimuleren. Het team draagt hierin haar eigen verantwoordelijkheid om het eigen groepsproces op te pakken en dat door te vertalen naar de klas.

5. Effectiviteit/ doelmatigheid

Indicatoren op leerlingniveau

5.1	De leerling behaalt zijn leerdoelen die passen bij zijn persoonlijke ontwikkeling.
5.2	De leerling gaat op een efficiënte en verantwoorde wijze om met zijn leertijd.
5.3	De leerling is actief bezig met de taak en maakt efficiënt gebruik van zijn keuzemogelijkheden.

evaluatie school

Afhankelijk van de leeftijd zien we kinderen zich (super) verantwoordelijk voelen en efficiënt werken. De leerlingen dienen te werken aan hun 'persoonlijke' leerdoelen. Op termijn hangt het (leer)effect hiervan onder andere af van de groep en van de manier waarop er gereflecteerd wordt.

bevindingen visitatieteam

Wij hebben gezien dat de kinderen een eigen leerdoel hebben en daar waar er tijd beschikbaar is aan werken. Ook zijn de algemene leerdoelen van de actuele week/periode zichtbaar op de taak en hangen deze in het lokaal.

Indicatoren op leraarniveau

5.4	De leraar behaalt zijn leerdoelen.
5.5	De leraar gaat op een efficiënte en verantwoorde wijze om met zijn lestijd.
5.6	De leraar zorgt voor afwisseling van leeractiviteiten tijdens de les.
5.7	De leraar stemt de instructie en het leerstofaanbod af op de leerbehoeften en leermogelijkheden van zijn leerlingen.
5.8	De leraar daagt leerlingen uit het beste uit zichzelf te halen.
5.9	De leraar geeft leerlingen een uitdagende motiverende taak die past bij het niveau, de interesse en het (werk)tempo van de individuele leerling.
5.10	De leraar analyseert de leerproblemen van leerlingen die de leerdoelen niet halen.

evaluatie school

Ja, dit is zichtbaar, bijv. 'gebroken instructies', eerst 3-ster kinderen (op niveau ingedeeld), dan 2-ster, enz. Ook is het zichtbaar in de kleine kring. Collegiale consultaties kunnen helpen. Ons doel is dit iedereen 3x per jaar te laten doen.

De leerkrachten dienen ook in hun eigen ontwikkeling als leerkracht dit punt steeds kritisch in de gaten te houden en hierop (laten) reflecteren. Ook in teamvergaderingen komt dit onderwerp vooral dit schooljaar regelmatig op de agenda terug.

bevindingen visitatieteam

We hebben gezien dat de leerkrachten goed hun instructie afstemmen op de onderwijsbehoeften van de groep en dus in deelgroepen instructies geven. Dat is mooi om te zien en de kinderen vinden het prettig dat ze niet lang hoeven te wachten op anderen. Het op niveau lesgeven is een sterke kant van de school die waargenomen wordt door ouders waar we mee gesproken hebben. Zeer sterk is dat de instructie gericht is op de onderwijsbehoefte van de betrokken leerling en leerlingen in een verlengde instructie in principe niet eerst een instructie moeten volgen die op een voor hen te hoog niveau gegeven wordt.

Indicatoren op schoolniveau

5.11	Het onderwijs is door een efficiënte inrichting van tijd, ruimte en middelen doelmatig en gericht op het behalen van de noodzakelijke opbrengsten.
5.12	De school hanteert een doorgaande lijn van de daltoncompetenties van leerlingen en personeel.
5.13	De school biedt leerlingen ondersteuning en/of passende zorg als zij de leerdoelen niet halen.

evaluatie school

De daltoncompetenties hebben we niet als zodanig elk in leerlijnen uitgewerkt. Wel hebben we enkele daltonpijlers met de bijbehorende competenties per 2 leerjaren in leerlijnen uitgewerkt en ingevoerd in ons klassenmanagement.

Zie ons schoolplan voor de uitgebreidere beschrijving van onze leerlingenzorg. Ondersteuning wordt zoveel mogelijk aan onze leerlingen geboden.

bevindingen visitatieteam

De school heeft een duidelijk beeld in hoeverre zij de daltoncompetenties hebben uitgewerkt.

Met betrekking tot de leerlingenzorg in de groep, met betrekking tot de onderwijsbehoeften van de leerlingen hebben we onze complimenten uitgesproken.

6. Borging

Indicatoren op schoolniveau

6.1	De school werkt planmatig aan de daltonontwikkeling en beschrijft dit in een daltonbeleidsplan.
6.2	De school geeft aan hoe de daltonontwikkeling wordt aangestuurd, bv. door een daltoncoördinator.
6.3	De school draagt haar daltonidentiteit uit. (schoolgids, website, folders etc).
6.4	De school heeft daltonscholing in het scholingsplan opgenomen.
6.5	De school benut de daltonmogelijkheden van het gebouw.
6.6	De school enquêteert regelmatig de leraren, de ouders en de leerlingen over de daltonontwikkeling en de kwaliteit van het daltononderwijs.
6.7	De school is actief betrokken bij dalton-regioactiviteiten, waarbinnen zij vertegenwoordigd is.
6.8	De leerlingen worden betrokken bij de daltonontwikkeling van de school.
6.9	De ouders worden betrokken bij het ondersteunen van de daltonontwikkeling van de school.
6.10	Het schoolbestuur ondersteunt de school in haar daltonontwikkeling.

evaluatie school

Aan alle punten die hierboven zijn genoemd, geven we ruimschoots invulling.

Enkele aanvullingen bij diverse punten: iedere nieuwe leerkracht die nog in het bezit is van een daltondiploma moet de opleiding gaan volgen. De leerlingen hebben in diverse groepen echt een stem om mee te denken over de school. Dat gebeurt o.a. via de leerlingenraad. Ouders worden uitgenodigd op de daltondag of om op gezette tijden in de klas te komen kijken. De school probeert ook laagdrempelig voor ouders te zijn.

Ook ons bestuur, de RVKO, steunt de verdere ontwikkeling van ons daltononderwijs.

bevindingen visitatieteam

De school geeft ruimschoots invulling aan de bovengenoemde punten. Let wel op dat de dalton coördinator er niet alleen voor staat. Maak een dalton team en uiteindelijk zijn we allemaal verantwoordelijk.

Overige opmerkingen school

(nog niet in zelfevaluatie opgenomen, maar wel relevant)

Het is van belang dat de ontwikkeling van onze school een breed draagvlak binnen het team heeft. Ideeën, suggesties en overwogen argumenten helpen ons met elkaar onze school op een nog hoger plan te krijgen. Daartoe hebben we elkaars ervaring en inbreng nodig. De komst van een daltonteam wordt ook door de daltoncoördinator van harte aangemoedigd.

Uit de gesprekken met leerlingen

Deze leerlingen vinden dat de school goed om moet gaan met Dalton. 'Als je iets wilt zijn, dan moet je je er wel aan houden!'

De instructies op verschillend niveau vinden ze fijn, want dan hoef je niet lang te wachten.

Met betrekking tot het plannen, zeggen de leerlingen: "het plannen doen we in ons hoofd".

Sommige kinderen vragen hun toets terug om te leren van hun fouten.

Op de vraag wat ze zelf zouden veranderen op school, kwamen niet veel ideeën.

Ze wilden wel een springkussen op het plein en zelf een tekenopdracht bedenken en dat de anderen die dan gaan uitvoeren.

De leerlingenraad ziet de voordelen van het dalton onderwijs, zij noemen:

- Op eigen tempo.
- Werk maken wanneer je wil.
- Persoonlijk doel, keuzewerk
- Taak is op niveau.
- Plannen in hun hoofd, ieder op zijn eigen wijze.

Het waren 4 slimme jongens, die goed wisten hoe het op school allemaal werkt.

Uit de gesprekken met leraren en ondersteunend personeel

De leerkrachten zijn zeer betrokken bij het onderwijs en willen het graag goed doen.

Uit de gesprekken met de schoolleiding

De directeur is overgestapt vanuit een meer-schoolese directiefunctie naar een één-schoolese directietaak.

Er komt een nieuwe adjunct-directeur van een andere daltonschool binnen het bestuur. De school heeft 281 leerlingen.

De daltoncoördinator geeft aan op welke wijze het team is gevaren in de afgelopen jaren en op welke wijze dat heeft geleid tot het daltonbeleidsplan van de school. Dit plan ziet er in uitvoering en inhoud zeer goed uit.

Hetgeen waar de school trots op is:

- Daltonlokalen
- Werkhouding van de meeste leerlingen.
- Probleemoplossend vermogen team. Zeker in de praktische zin van b.v. schoolontwikkeling.
- Problematiek, zoals afwezigheid van de adjunct-directeur, wordt door het team in de praktische zin opgelost.

Uit de gesprekken met ouders

De meeste ouders hebben echt voor de school gekozen en niet specifiek voor het Dalton-onderwijs. De ouders zijn blij en tevreden. Verder is er gesproken over de taakbrief, de agenda, het huiswerk, de groeps grootte en daarbij de lokalen en reflecteren.

Een tip die de ouders meegeven voor de school is, dat ouders graag zien, dat de leerlingen de toetsen kunnen inzien om te leren van hun fouten.

Als voordelen van het dalton onderwijs zien ouders: eigen verantwoordelijkheid, plannen en keuzes maken en huiswerk.

De ouders vinden het moeilijk om het verschil met een reguliere basisschool te benoemen, maar noemen: zelfstandig zoeken naar oplossingen als iets niet lukt.

De sfeer en de warmte van de school wordt door de ouders zeer gewaardeerd.

Goede communicatie vanuit team naar ouders, o.a. na studiedagen/conferenties.

Als ouder hoor je het terug als iets niet goed gaat.

De grootte van het lokaal en het aantal leerlingen i.c.m. het aantal hoekjes komt ter sprake. Leerlingen die minder kunnen omgaan met het dalton, zelfstandigheid en vrijheid, dit kan leiden tot verstoring van de dynamiek.

Er wordt met elkaar samengewerkt en het samen gevoel wordt door de ouders als zeer positief ervaren.

Dalton is een goede vorm voor verschillende soorten leerlingen. Het biedt veel mogelijkheden om tegemoet te komen aan problematiek.

Uit de gesprekken met het bestuur

naam bestuurslid: mevrouw Miltenburg

Mevr. Miltenburg is bovenschools manager van 16 scholen.

Eigenaarschap en verantwoordelijkheid: De verantwoordelijkheid bij de scholen houden, is een doelstelling van het bestuur.

Bestuur stuurt op onderwijskwaliteit, met als gevolg (hopelijk) goede opbrengsten. Centraal staat daarbij personeel (kwaliteit, opleiding en motivatie).

Daarbij helpen de goede contacten met de Pabo Thomas Moore en het lectoraat.

De volgende onderwerpen zijn daarnaast nog aan bod gekomen:

- Personele kwaliteiten.
- Onderwijskwaliteiten.
- Huisvesting.
- Financieel is er geen probleem omdat Rotterdam groeit. De randgemeenten krimpen iets. De vermindering van de achterstandsgelden door de overheid laat zich wel voelen.

Wat het bestuur doet voor de dalton scholen:

- De daltonopleidingen worden betaald.
- Samenwerken met collega daltonscholen
- Collegiale visitatie en een proefvisitatie op 4 december 2015.

beoordeling

nr	kernwaarden	ontwikkeling	
		O	V
0	Realisering aanbevelingen vorige visitatie *		v
1	Vrijheid in gebondenheid / Verantwoordelijkheid en vertrouwen	o	
2	Zelfstandigheid		v
3	Samenwerking		v
4	Reflectie		v
5	Effectiviteit- doelmatigheid		v
6	Borging		v

* niet van toepassing bij licentieverlening

Advies aan het bestuur van de NDV

	Advies	Criteria
	Licentie verlenen	Maximaal één onvoldoende kernwaarde.
	Over twee jaar versnelde visitatie voor licentieverlening	Twee of meer onvoldoende kernwaarden
	Geen licentie verlenen	Na versnelde visitatie licentieverlening twee of meer onvoldoende kernwaarden
X	Licentie voor vijf jaar verlengen	Maximaal één onvoldoende kernwaarde inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie
	Over twee jaar versnelde visitatie (bij de vijfjaarlijkse visitatie)	Twee of meer onvoldoende kernwaarden inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie
	Licentie intrekken	Na versnelde visitatie twee of meer onvoldoende kernwaarden inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie

Aanbevelingen die met een plan van aanpak opgenomen worden in de schoolreactie

Aanbeveling	Omschrijving
Nr. 1 (verantwoordelijkheid)	De leerlingen en leerkrachten hebben een enorme potentie in zich. Door de leerlingen meer te betrekken en verantwoordelijkheid te geven ontwikkel je in principe alle kernwaarden van het daltononderwijs. Het zogenaamde leren loslaten is hierin heel belangrijk.
Nr. 2 en 4 (zelfstandigheid en reflectie)	Leer de kinderen op een vaste manier het werk te plannen. Met als basis waarom, hoe en wat.
Nr. 6 (Borging)	In het daltonboek wordt het proces duidelijk beschreven. Laat op je inwerken welke daltongedachte hieraan ten grondslag ligt en maak met elkaar afspraken op welke wijze jullie het in de dagelijkse praktijk uitvoeren.

slotopmerkingen

Wij hebben vandaag, 4 oktober 2016, de rkbs Don Bosco te Rhoon gevisiteerd. Gedurende de dag hebben wij gesprekken gehad met allerlei geledingen uit de school. In deze gesprekken hadden wij iedere keer te maken met mensen die betrokken waren bij de school. Positieve ouders, leerlingenraad, leerkrachten en management. Hier en daar merkten we dat het bezoek als spannend werd ervaren. Voor een visitatieteam is deze spanning ook aanwezig. We lopen met al onze zintuigen gescherpt door de school. We willen alles zien en beleven om daarmee recht te doen aan de inzet van allen, maar ook om de juiste adviezen te geven. De positieve wil en inzet van de betrokkenen om te werken aan hun onderwijs is daarin ook belangrijk om op te merken.

Wij zagen vandaag een school met een prettige schoolbevolking met een team in een diverse ontwikkeling met betrekking tot Dalton. Overal in de school zagen we parels voor het dalton onderwijs in een verscheidenheid aan ontwikkeling. Wij konden zien dat het team onder leiding van de dalton coördinator hard gewerkt had aan de ontwikkeling van het onderwijs. De coördinator heeft een prima daltonbeleidsplan samengesteld dat als leidraad voor het team kan functioneren. Er is veel aangepakt in enkele jaren tijd. Als leerkracht kun je je niet op alle vlakken van het onderwijs tegelijkertijd vernieuwen. Veel zaken hebben een continue aandacht en veel herhaling nodig om het in de vingers te krijgen. De verscheidenheid in ontwikkeling is dan ook misschien te danken aan de keuzes die door de verschillende leerkrachten gemaakt zijn. De parels van de ene leerkracht kunnen de andere leerkracht helpen in diens ontwikkeling en andersom. De kracht moeten jullie vinden in het vertrouwen en helpen in en van elkaar. Leg de verantwoordelijkheid niet bij de dalton coördinator, maar maak een dalton team. Uiteindelijk zijn alle leerkrachten verantwoordelijke voor de teamontwikkeling. Help elkaar door er over te praten en zaken regelmatig te herhalen. Soms is ontwikkeling een zaak van vele jaren voor het een deel wordt van de betrokkenen. Daarbij zijn de leerlingen zeer zeker niet onbelangrijk. De leerlingen zijn degenen die het moeten doen. Betrek de leerlingen in wat er van hun verwacht wordt, maak hen verantwoordelijk. Daarmee krijg je als leerkracht meer de tijd om te observeren en de leerlingen hoeven minder op de leerkracht te wachten. Wanneer je de verantwoordelijkheid en het vertrouwen bij de leerlingen legt, ontstaan nieuwe mogelijkheden. Jullie zitten wat dat betreft op een belangrijk moment van ontwikkeling. Wij vertrouwen en rekenen erop dat jullie dit als een barrière van de geluidssnelheid, zullen doorbreken. Succes!

Wij danken jullie voor de gastvrijheid en de openheid die wij op deze dag hebben mogen ervaren.

Ondertekening voorzitter visitatieteam

naam	handtekening	datum
Willem Snel		24-10-2016

Schoolreactie op de visitatie

Overige opmerkingen en ervaringen m.b.t. het verloop van de visitatie. hierbij valt te denken aan: opstelling visiteurs, dagrooster, gevoerde gesprekken, etc.
N.B. Dit zijn opmerkingen van de school zelf. Deze opmerkingen kunnen dus afwijken van de “slotopmerkingen” genoemd in het visitatieverslag.

De visiteurs waren op tijd bij ons op school en ze waren goed voorbereid van deze dag. Ons visitatieverslag alsmede het daltonboek waren goed doorgelezen, zodat er een waardevolle tijdsbesteding verwacht kon worden. De indrukken die het visitatieteam ons als directie en daltoncoördinator als ook aan de overige teamleden hebben gegeven van de gevoerde gesprekken, zijn dat er sprake is geweest van goed verkennende gesprekken die met een positieve insteek door de andere partijen werd beantwoord en waarbij er geconcludeerd kon worden dat ons team hard werkt om op daltongebied stappen te maken. Vanuit de klassenbezoeken is geconstateerd dat er binnen het team veel talent aanwezig en dat er veel mooie dingen zijn gezien. We hebben als team wel gemist wat die mooie dingen in de ogen van het visitatieteam dan zijn.

M.b.t. de zelfstandigheid hechten we er aan te zeggen dat we in onze groepen nu al werken met door ons benoemde daltonlokalen waarbij kinderen in daltontijd zelf al mogen kiezen of zij aan een zelfstandig werken, samenwerkplek of een instructieplek gaan zitten.

Het viel het visitatieteam ook op dat er vanuit diverse invalshoeken en met diverse dimensies inhoud aan het daltononderwijs wordt gegeven. Hier zit ook direct een belangrijk aandachtspunt voor ons als team om de vervolgacties wel meer vanuit een gezamenlijk standpunt, visie en met eenzelfde toekomstblik verder invulling te gaan geven.

Het dagrooster was goed gevuld al maakte ons het tussentijds overleg van het visitatieteam evenals het lange nagesprek dat zij met elkaar hadden ons wel ongerust. De conclusies zijn op de dag van de visitatie helder uitgesproken en nog duidelijker in dit document verwoord. We zijn blij met het advies van de visiteurs en zullen vol vertrouwen als team ons daltononderwijs verder inhoud en invulling geven.

We ontvingen wij ook een reactie van een collega met de volgende strekking: de vraagstelling aan een leerling uit de bovenbouw over zijn werk was niet erg positief. Wellicht was de opmerking prikkelend bedoeld maar het effect was demotiverend voor de leerling die enthousiast uit zichzelf van alles liet zien en wilde vertellen.

Plan van aanpak m.b.t. uitwerking aanbevelingen

aanbeveling 1. (letterlijk overnemen uit visitatieverlag)	De leerlingen en leerkrachten hebben een enorme potentie in zich. Door de leerlingen meer te betrekken en verantwoordelijkheid te geven ontwikkel je in principe alle kernwaarden van het dalton-onderwijs. Het zogenaamde leren loslaten is hierin heel belangrijk.
actie	Bij leerlingen die uitdaging krijgen, zal ook verantwoordelijkheidsgevoel ontstaan. Als school willen wij serieus gaan werken aan onderzoekend en ontwerpnd leren. Eerst bouwen we dat kleinschalig op om het later een verder vervolg in ons onderwijs te kunnen geven.
uitvoerenden	Directie, leerkrachten en ook de leerlingen
tijdvak	2016-2017 t/m 2018-2019
scholing/ externe ondersteuning	Het team moet leren om los te durven laten. Op dit moment zoeken we binnen de school vaak naar houvast en staat het behalen van goede scores centraal. De leeropbrengsten blijven nu ook belangrijk maar er zijn diverse wegen die naar Rome leiden. In een uitdagende leeromgeving, waarin we vanuit ons bestuur en de Pabo begeleiding kunnen ontvangen, zullen we het eigenaarschap en verantwoordelijkheid bij onze leerlingen als ook hun inspiratie kunnen laten groeien. Alle daltonfacetten komen daarbij aan bod.
toelichting	
aanbeveling 2. (letterlijk overnemen uit visitatieverlag)	Leer de kinderen op een vaste manier het werk te plannen. Met als basis waarom, hoe en wat.
actie	Ook hierin geldt dat bij onderzoekend leren het maken van plannings door leerlingen zelf noodzakelijk is. Ook onze weektaak gaan we hierin verder vorm geven. Onderzoekend leren vraagt voorbereiding op een volgende stap. Plannen is hier van groot belang. Die vaardigheid leren kinderen ook op andere (vak)-gebieden toe te passen, daarbij rekening houdend met individuele verschillen tussen leerlingen. We zullen onze weekkaarten in dit opzicht ook evalueren. Daarnaast willen we ons nadrukkelijk richten op de invulling van het aanleren van het plannen in de onderbouw. Wat kunnen we van deze kinderen verwachten en wat kunnen we hen al aanleren?
uitvoerenden	Leerlingen (leerlingraad), daltonteam en leerkrachten
tijdvak	2016-2017 t/m 2018-2019
scholing/ externe ondersteuning	De begeleiding vanuit ons bestuur en de daaraan gelieerde Pabo kunnen ons, zeker in de beginfase, tot steun zijn. Ook collega paboscholen zullen we, ook bij de verdere invulling van het plannen in de onderbouw, om hun expertise vragen en een vertaalslag maken naar onze school.
toelichting	Dit laatste komt voort uit een geregeld terugkomende discussie over de vaardigheden van kleuters om te plannen.

aanbeveling 3. (letterlijk overnemen uit visitatieverslag)	In het daltonboek wordt het proces duidelijk beschreven. Laat op je inwerken welke daltongedachte hieraan ten grondslag ligt en maak met elkaar afspraken op welke wijze jullie het in de dagelijkse praktijk uitvoeren.
actie	Het versterken van het samenwerken en frequenter gebruik maken van collegiale consultaties in het kader van de daltongedachtes zoals we die in onze visie verwoordden. Dit is ook een goede impuls voor ons onderwijs en een gelegenheid om onze eigen reflecties nog verder te ontwikkelen. In een samenwerkform kan dit ook op leerlingniveau.
uitvoerenden	Directie, daltonteam, leerkrachten, leerlingen
tijdvak	2016-2017 t/m 2019-2020
scholing/ externe ondersteuning	In een gestructureerd proces dat we dit schooljaar met elkaar in praktische vorm uit zullen werken, kunnen we in ieder geval in 2017-2018 maar mogelijk eerder in praktische zin met een voor de kinderen herkenbare werkwijze aan de slag om de zelfstandigheid van de leerlingen te vergroten. We geven ons dan drie jaar de tijd om dit proces uit te kristalliseren.
toelichting	Mogelijk is het voor de ontwikkeling van de kinderen prettig te werken met een voor hen herkenbare ontwikkelingslijn, zoals in een portfolio. In het op korte termijn te vormen daltonteam zullen we hier onze gedachte over laten gaan.

Ondertekening school en visitatievoorzitter voor gezien

naam	functie	handtekening	datum
Ton van Zevenhuijzen	directeur		20 november 2016
Willem Snel	visitatievoorzitter		20 november 2016

Dit verslag wordt binnen drie weken na ontvangst (het liefst per e-mail als Wordbestand) opgestuurd naar de
visitatievoorzitter, die dit binnen vijf weken na de visitatie opstuurt naar de inhoudelijk medewerker visitaties van
de NDV.